

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Genderový rozměr interakce mezi vyučujícími a studujícími

AUTORKA: Petra KUTHANOVÁ, učitelství pro 1.st. ZŠ

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Zuzana HADJ MOUSSOVÁ

Autorka se ve své práci zaměřila na téma, které je u nás prozatím zkoumáno spíše zřídka. Hlavním předmětem jejího zájmu se stala interakce učitelů a učitelek s žáky a žákyněmi. Je velmi pravděpodobné, že tento úhel pohledu, relativně nový je v české škole (i společnosti) bude vyžadovat dalších studií tohoto typu. Z tohoto hlediska je posuzovaná práce přináší dalším příspěvkem.

V teoretické části práce autorka vymezuje dvě základní oblasti problematiky. Nejdříve se věnuje vývojovým charakteristikám mladšího a středního školního věku, osobnosti učitele. V souvislosti s tématem své práce si také všímá pedagogické komunikace. Druhým velkým tématem teoretické části práce je problematika genderu, kde autorka definuje pojmy, popisuje historický vývoj postavení ženy a muže ve společnosti a závěrem se pak věnuje rovněž specifickým otázkám vlivu genderu ve škole. Celá teoretická část se vyznačuje úsporností, v řadě případů se autorka omezuje na stručné vymezení oblasti - příkladem by mohla být kapitola 1.4.1 Verbální komunikace, kde autorka celou tuto složitou problematiku dokáže vměstnat na jednu stránku (str. 19). Zde bych chtěla zároveň autorku požádat, aby při obhajobě blíže objasnila svůj výčet fází verbální komunikace - ve výčtu jsou spojeny nejen fáze, ale i typy komunikace, není zcela jasné kritérium, podle kterého je seznam sestaven. Celkově však lze říci, že teoretická část obsahuje potřebné informace, takže je možné se o tento výklad opřít v další části práce.

Autorka se ve výzkumné části zaměřuje na analýzu komunikace mezi učitelem a žákem, přičemž rozlišuje několik situací - učitel, komunikující se žákem nebo žákyní, učitelka v komunikaci se žákem nebo žákyní a dále pak jako zajímavé obohacení celého zkoumání připojuje sledování komunikace ve vztahu k vyučovanému předmětu. Zasahuje tím nejen rozměr komunikace v souvislosti s genderem, ale prověřuje určitým způsobem i předpokládané stereotypy o "dívčích" a "chlapeckých" předmětech. Jako základní nástroj výzkumu zvolila autorka Balesovu interakční analýzu a data sbírala pozorováním v několika třídách prvního stupně. Výsledky autorka prezentuje velmi neobvyklým způsobem, pouze graficky a pomocí tabulek, bez jakéhokoliv komentáře. K tomu se dostává až v další části práce. Její analýza je zajímavá, ale protože není vázána k výsledkům šetření, ztrácí na přehlednosti. Je to škoda, protože jak míra vložené práce, tak i úvahy nad získanými výsledky dosvědčují, že autorka je schopna s daty smysluplně pracovat.

K výzkumné části mám dvě otázky:

1) Proč autorka předpokládá, že dívky budou častěji vyvolávány bez ohledu na pohlaví učitele a předmět (předpoklad 3, str. 43)?

2) Na str.84 autorka hovoří o poměru chlapců a dívek vzhledem k žádostem o informace od učitele. Vyvozuje z toho, že čím více dotazů je směřováno od učitele k příslušné skupině žáků, tím je tato skupina aktivnější. Bylo by dobře, aby autorka toto své tvrzení vysvětlila, protože není zřejmé, jestli aktivita žáků je způsobena učitelovými dotazy, nebo jestli jsou děti aktivní a tím stimulují učitele k častějším dotazům.

Celkově je přes určité nedostatky práce nápaditá a přináší zajímavá zjištění. Proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 9.5.2000

